

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม ที่สำคัญการพยาบาลยังเป็นการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ดังคำเปรียบเทียบบของ Virginia Anderson ว่า (อ้างถึงใน สุทธิรัตน์ พิมพ์พงศ์, 2540: 1) “พยาบาลเป็นสติสัมปชัญญะชั่วคราวให้แก่ผู้หมดสติ เป็นความรักให้กับผู้ที่จะฆ่าตัวตาย เป็นขาให้กับผู้ที่ถูกตัดขา เป็นตาให้กับผู้ที่ตาบอด เป็นยานพาหนะให้กับทารกที่เกิดใหม่ เป็นความรู้ความมั่นใจให้แก่มารดาซึ่งไม่เคยเลี้ยงดูบุตร เป็นปากให้แก่ผู้ที่อ่อนแอเกินกว่าจะพูดได้หรือเก็บตัวไม่ยอมพูด” ด้วยเหตุที่ลักษณะงานของพยาบาลต้องเผชิญกับบุคคลที่มีภาวะเจ็บป่วย ไม่สุขสบายตลอดเวลา ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น มีความรับผิดชอบสูง เป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติ มีจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแนวทางในการประพฤติและปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของสังคมโดยรวม

ในปัจจุบันพบว่าพยาบาลมีอัตราการลาออกจากงานค่อนข้างสูง อาจเนื่องมาจากความรับผิดชอบ ภาระงาน ความคาดหวังทางสังคมที่มีต่อพยาบาลค่อนข้างสูงร่วมกับค่าตอบแทนที่ต่ำ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พยาบาลเกิดความเหนื่อยหน่ายและลาออกจากงานเป็นจำนวนมาก หรือบางคนได้ค้นพบตนเองว่าไม่เหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพพยาบาลเมื่อสำเร็จการศึกษา เกิดการเปลี่ยนอาชีพ จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนพยาบาลกว่า 40,029 คน (วิจิตร ศรีสุพรรณ, 2551) ทำให้การบริการประชาชนด้านสาธารณสุขไม่ทั่วถึง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพ และเล็งเห็นถึงการสูญเสียงบประมาณทางการศึกษา จึงให้ความสำคัญกับการผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสมสามารถดำรงอยู่ในวิชาชีพพยาบาลได้อย่างมีความสุข ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดนโยบายให้ปี พ.ศ. 2552 เป็นปีแห่งคุณภาพการอุดมศึกษาไทย ซึ่งการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้าและแก้ปัญหาการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด ตามที่พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ล้วนมีเป้าหมายสำคัญเพื่อการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาไทยให้สามารถผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) และจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2551 ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบห้าปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มุ่งเน้นด้านพัฒนาการให้สมบูรณ์และสมดุลระหว่างจิตใจ ร่างกาย จิตวิญญาณ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติรอบตัว ผสมผสานกันเป็นบุคลิกภาพซึ่งมีลักษณะเฉพาะในแต่ละบุคคล (บัลลังก์ โรหิตเสถียร และนางศศิณี โมลิกะ, 2552)

การที่บุคคลจะมีลักษณะบุคลิกภาพแบบใดหรือลักษณะใดนั้นเกิดจากการอบรมเลี้ยงดู สังคมลักษณะต่าง ๆ ตั้งแต่วัยเด็กเรื่อยมา (นิมิต ศัลยา, 2542) ลักษณะบุคลิกภาพที่บุคคลมักแสดงอยู่เสมอและโดดเด่นที่สุด อาจเรียกได้ว่าเป็นบุคลิกลักษณะประจำตัว เพราะเป็นลักษณะที่บุคคลชอบแสดงออกมา แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่สามารถแสดงลักษณะบุคลิกภาพที่ไม่ค่อยพัฒนาหรือไม่ชอบออกมา เพียงแต่จะชอบแสดงบุคลิกลักษณะประจำตัวในการทำงานและการใช้ชีวิตมากกว่าหรือได้ดีกว่าเท่านั้น แบบประเมินบุคลิกภาพ MBTI จึงมีแนวคิดว่าจะแต่ละบุคคลจะมีตัวเลือกที่พึงพอใจในแต่ละมิติ และเมื่อนำตัวเลือกของแต่ละมิติมารวมกันจะได้ลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะของแต่ละบุคคล 16 รูปแบบ ทำให้เข้าใจถึงบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล สามารถนำมาเป็นแนวทางในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมและพัฒนาการศึกษา เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

ในปัจจุบันบุคลิกภาพเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะบุคคลที่มีบุคลิกภาพดีย่อมเป็นที่ต้องการของสถานศึกษา หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ในการรับเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน อาจกล่าวได้ว่าบุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบทางจิตวิทยาที่สำคัญอย่างหนึ่งอันจะส่งผลต่อความสำเร็จทางการเรียน การเลือกอาชีพ อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับและชื่นชมของบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาชีพพยาบาล การมีบุคลิกภาพที่ดีย่อมทำให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อถือไว้วางใจในการให้การพยาบาล ดังนั้นการจัดการศึกษาวิชาชีพพยาบาลที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตเพื่อนมนุษย์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งนักศึกษาแต่ละคนมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้สามารถผลิตพยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพ อาจารย์ผู้สอนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาร่วมกับข้อมูลด้านบุคลิกภาพ นำมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นการที่อาจารย์ผู้สอนทราบถึงบุคลิกภาพของนักศึกษา จะช่วยให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออก สามารถให้คำปรึกษาได้

สอดคล้องกับปัญหาของนักศึกษา คาคะเนพฤติกรรมกรเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ดีขึ้น รวมถึงการเฝ้าระวังปัญหาทางด้านพฤติกรรมและการเรียนสำหรับนักศึกษาแต่ละบุคคลได้

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งผลิตบัณฑิตด้านพยาบาลศาสตร์ที่มีคุณภาพตามสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพ โดยเน้นคุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพและความสามารถทางสติปัญญา ที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการบริการทางการพยาบาล เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง วิชาชีพและสังคม จากความมุ่งมั่นดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์จึงสนใจศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพตามแบบ MBTI กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม อันจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพและส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะที่ดีของวิชาชีพพยาบาลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบุคลิกภาพตามแบบ MBTI ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

1.2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพตามแบบ MBTI กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 บุคลิกภาพตามแบบ MBTI มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ปีการศึกษา 2552 จำนวน 385 คน

1.4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ตัวแปรต้น คือ บุคลิกภาพตามแบบ MBTI
- 2) ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

บุคลิกภาพตามแบบ MBTI หมายถึง ลักษณะภายในและลักษณะภายนอกของแต่ละบุคคล นับตั้งแต่รูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทาง เจตคติ ความสามารถ ความสนใจและความรู้สึกนึกคิดที่เป็นของบุคคลนั้น อันส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมและลักษณะนิสัยเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป ประเมินบุคลิกภาพโดยใช้แบบทดสอบ MBTI พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีบุคลิกภาพของ Carl G. Jung แบ่งลักษณะของบุคลิกภาพ ออกเป็น 4 มิติ แต่ละมิติ (Dimension) จะมีความโน้มเอียงของความพึงพอใจ (Preference) 2 ลักษณะที่ตรงข้ามกันดังนี้

1. มิติด้านการมองโลก ที่มีลักษณะหันออกจากตัว มุ่งสนใจโลกภายนอกตนเอง (Extraverts-E) กับลักษณะที่หันเข้าหาตนเอง มุ่งสนใจโลกภายในตนเอง (Introverts-I)
2. มิติด้านการรับรู้ข้อมูล เป็นลักษณะการรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้าโดยตรง มักอยู่ในโลกของความเป็นจริงในปัจจุบัน (Sensing-S) กับลักษณะการรับรู้ที่ใช้การคาดการณ์อนาคต หรือจากประสบการณ์ในอดีตมาเชื่อมโยง มักอยู่ในโลกของความฝันและจินตนาการ (Intuition-N)
3. มิติด้านการตัดสินใจ เป็นลักษณะการให้คุณค่าต่อหลักการและเหตุผลเป็นหลัก (Thinking-T) กับลักษณะการให้คุณค่าต่อความรู้สึกเป็นหลัก (Feeling-F)
4. มิติด้านการดำเนินชีวิต เป็นลักษณะของการกระทำที่มีแบบแผนกฎเกณฑ์ ชอบที่จะกำหนดเตรียมการล่วงหน้า (Judgment-J) กับลักษณะของการกระทำที่ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ เปิดกว้างรับรู้ข้อมูล ไม่ชอบถูกควบคุม (Perception-P)

แบบประเมินบุคลิกภาพ MBTI มีแนวคิดที่ว่าแต่ละบุคคลจะมีตัวเลือกที่พึงพอใจในแต่ละมิติ และเมื่อนำตัวเลือกของแต่ละมิติมารวมกัน จะได้ลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งการ ผสมของบุคลิกภาพในมิติต่าง ๆ จะทำให้ได้รูปแบบบุคลิกภาพ 16 รูปแบบ (16 Type)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมผลการเรียนในทุกรายวิชาของ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ปีการศึกษา 2552 ภาคเรียนที่ 1 ซึ่งคะแนนดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพัฒนาวิชาการ

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1.6.1 เป็นแนวทางในการวางแผนรับสมัครนักศึกษาพยาบาลที่มีบุคลิกภาพเหมาะสม

1.6.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และช่วยให้คณาจารย์เกิดความเข้าใจพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออก สามารถให้คำปรึกษาได้ สอดคล้องกับปัญหาของนักศึกษา

1.6.3 นักศึกษามีแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับวิชาชีพ เพื่อให้เป็นพยาบาลที่มีคุณภาพ